

Monique van der Zanden

De *droom* van Pepijn

Lees over
Pepijn die leeft
rond 800

zwijsen

De *droom* van Pepijn

Monique van der Zanden
Met tekeningen van Helen van Vliet

zwijsen

Zwijsen, dé leesspecialist sinds 1846. Ruim 80% van de kinderen leert op school lezen met Zwijisen. Lezen is de basis voor leren: van rekenen tot schrijven, van geschiedenis tot aardrijkskunde. Zwijisen, voor een leven lang leesplezier!

1e druk 2021

ISBN 978 90 487 3932 5

NUR **283/282**

© Uitgeverij Zwijisen B.V., Tilburg, 2021

Tekst: Monique van der Zanden

Illustraties: Helen van Vliet

Vormgeving: Natascha Frensch

Historisch advies: Hans Vermeer

Voor België:

Uitgeverij Zwijisen.be, Antwerpen

D/2021/1919/039

Behoudens de uitzonderingen in de Auteurswet mag niets uit deze uitgave worden openbaar gemaakt of vervaelvoudigd zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Voor licenties voor knipselkranten en -diensten of voor het overnemen voor onderwijsdoeleinden kunt u contact opnemen met de Stichting PRO: www.stichting-pro.nl. Voor meer informatie over auteursrecht in het onderwijs gaat u naar www.onderwijsauteursrecht.nl.

Inhoud

Duik in de tijd ...	4
Hoe leeft een kind in deze tijd?	6
Koppige kippen	9
Twaalf ambachten, dertien ongelukken	14
Straf	18
Noodweer	22
Hoog bezoek	28
De reus	37
Een vreemde vondst	43
Een ramp!	48
Blind	54
Denk-oefeningen	59
Pepijn denkt na	64
De droom van Pepijn	68
Over de makers van dit boek	74
Tips voor je boekbespreking	75

Duik in de tijd ...

De tijd van 500 tot 1000 na Christus noemen we vaak 'de donkere middeleeuwen'.

Daarmee bedoelen we dat er maar heel weinig uit die tijd bekend is. We kunnen ons geen helder beeld vormen van hoe het toen was. Het verhaal van Pepijn speelt zich af in het jaar 804.

De Lage Landen waren lege landen ...

In 804 heette Nederland nog geen Nederland. Mensen spraken over de Lage Landen. Het landschap zag er heel anders uit dan nu. Je kon overal ver uitkijken en zag dan heide, veen, moeras, vennen en plukjes bos. Er was nog nauwelijks een stad of dorp te bekennen!

Elk groepje mensen dat ergens woonde, moest zelfvoorzienend zijn.

Wie wilde eten, moest een groentetuin hebben. Als je honing wilde, moest je bijen houden. Als je melk wilde, moest je een koe of een geit hebben. Je bouwde je eigen huis en maakte je eigen spullen en kleren.

De Lage Landen hoorden bij het Frankische Rijk.

Na de val van het Romeinse Rijk rond het jaar 500 was het eeuwenlang een chaos in Europa. Elk volk probeerde de baas te worden. Karel de Grote, de koning van het volk van de Franken, bracht door veel oorlog te voeren de rust terug.

Hij maakte zijn rijk groot en machtig. Daarbij werkte hij nauw samen met de paus, de leider van de christenen. De paus was zo tevreden over Karel dat hij hem in 800 n. Chr. tot keizer kroonde.

Het christendom bestond in 804 al zo'n acht eeuwen en het verspreidde zich steeds verder.

Het klooster waar Pepijn woonde, was het allereerste klooster in Nederland. Het lag bij wat nu Susteren heet, in het nauwste stukje van Limburg.

Pepijns klooster leek op een boerendorpje met gebouwtjes van takken en klei.

Alleen het kerkje was van steen. Grote, stenen abdijen werden pas veel later gebouwd. De monniken leefden volgens een strak schema van bidden en werken.

Hoe leeft een kind in deze tijd?

Spelen en werken

Tot je zeven jaar was, mocht je spelen. Je ouders maakten zelf je speelgoed van hout of botjes van een dier, bijvoorbeeld een fluitje of knikkers. Meisjes kregen een pop van hout of stof.

Als je zeven jaar werd, moest je de volwassenen gaan helpen. Jongens leerden al doende een vak. Meisjes gingen helpen in het huishouden. Sommige kinderen, zoals Pepijn, werden weggegeven aan een klooster. Zij werden 'schenkelingen' genoemd.

Opgroeien

Door ziekte, slecht eten en slechte hygiëne werden veel mensen niet oud. Geen wonder dat kinderen snel volwassen moesten worden. Het was heel gewoon om te trouwen als je twaalf jaar was!

Kleding en haar

Franken droegen een linnen hemd tot op de knieën, met daarover een tuniek. Mannen en jongens hadden daaronder een broek met beenwikkels aan. Vrouwen en meisjes droegen over hun tuniek een lange jurk. Monniken droegen een pij.

Mannen en jongens hadden vrij lang haar, met hun nek en voorhoofd vrij. Monniken schoren hun kruin kaal om te laten zien dat ze bij God hoorden.

Vrouwen knipten hun haar nooit: ze staken het op met spelden.

Geen school

De meeste mensen konden niet lezen of schrijven. Ze konden het nergens leren, want er waren geen scholen. Trouwens, ze hadden het veel te druk met zorgen dat er elke dag eten was. En de kinderen moesten daarbij helpen.

Karel de Grote wilde dat er scholen zouden komen voor alle Frankische jongens. Het eerst werden die schooltjes in de kloosters gesticht. Alle kinderen die in het klooster of in de buurt woonden, mochten daar naartoe. Dat wil zeggen ... behalve de meisjes.

Koppige kippen

‘Pepijn! Schiet nou op! We moeten naar de kerk!’

Storm stond bij het kippenhok. Hij sprong van zijn ene blote voet op de andere. Ongerust keek hij naar het uitgesleten pad dat door de kloosterhof liep. De monniken waren al op weg naar het kerkje voor het tweede gebed van de ochtend: de terts. Ze liepen langzaam, met hun handen in de mouwen van hun zwarte pij, de kap over hun hoofd getrokken.

Uit een ooghoek zag Storm hoe broeder Ewald, de leermeester van de kinderen in het klooster, even fronsend zijn kant uit keek. Storm fluisterde dringend: ‘Pepijn!’

Pepijn stond aan de andere kant van het hok tussen de kippen. Hij was vol vuur aan het preken.

‘Wat zegt u, heer Haan? Is uw god Wodan machtig? Mijn god is veel machtiger! Hij kan blinden weer laten zien. Hij wekt zelfs doden tot leven!’

De kippen drongen om zijn benen. Ze leken meer interesse te hebben voor de kom met graan die Pepijn onder zijn arm had dan voor zijn preek. Maar de jongen verloor de moed niet. Hij tilde de kom hoog boven zijn hoofd. ‘Ik ken wonderlijke verhalen over mijn god. Luister!’

Maar de kippen luisterden niet. Een hen fladderde brutaal op om bij de kom te komen. Haar vleugels sloegen in Pepijns gezicht. Die struikelde en viel op zijn achterste ... precies in de mand met eieren die hij net in het hok geraapt had! Het graan vloog alle kanten op en de kippen vielen er gulzig op aan.

Storm stoof op het tumult af. Met open mond keek hij naar de ravage. 'Pepijn! Wat ...'

Pepijn krabbelde boos overeind. Zijn pij droop van het eierstruif. 'Die koppige heidenen! Ze vielen me aan!' 'Heidenen?'

'De kippen! Je weet toch dat ik missionaris* wil worden! Dan zal ik moeten oefenen! Zie jij hier soms echte heidenen om op te oefenen?'

'Broeder Ewald zal je een heidens pak slaag geven als je zo in de kerk verschijnt. Hoe krijgen we je pij op tijd schoon? Kom mee, snel!'

Storm sleurde zijn vriend mee naar het varkensweitje, waar de varkens verschrikt uiteen stoven. Hij opende het hek, sleurde de toekomstige missionaris naar de trog en duwde hem zonder te aarzelen achterover in het water.

Pepijn gaf een boze gil. 'Ik ben drijfnat!'

'Beter nat dan smerig. Schiet op, anders ...'

De kerkklok klepte. De terts begon bijna! Storm zag de kleine Alwin over het pad rennen. Hij zei somber:

* Missionaris: iemand die naar andere volkeren trekt om die tot zijn geloof te bekeren.

‘We komen te laat. Er zwaait straks wat voor ons!’
Zo hard als ze konden, renden ze naar de kerk.
Pepijn tilde zijn zware, doorweekte pij op tot boven
zijn knieën om er niet in verstrikt te raken. Bij de
deur haalden ze diep adem en stapten eerbiedig het
schemerige kerkje in.

De monniken stonden al in een kring. De twee
vrienden glipten ertussen. Net op tijd!
De abt, als hoofd van het klooster, opende de gebeden.
Alle monniken hieven hun handen. De abt zong in het
Latijn:

God, kom mij te hulp.

De klinkers werden lang, lang uitgerekt, terwijl de
melodie traag omhoog en omlaag ging. Toen de abt
zweeg, antwoordde de ene helft van de monniken:

Heer, haast u mij te helpen.

Toen zong de abt weer, samen met de andere helft
van de monniken. De heldere stemmen van de drie
jongens klonken boven de zware stemmen van de
mannen uit. De klanken zweefden onder het dak van
het kerkje. Het was alsof er engelen zongen.

Op veel andere momenten kon Pepijn daar erg van
genieten. Maar nu voelde hij benauwd hoe het water
uit de trog langs zijn benen lekte. Terwijl ze om de
beurt zongen, vormde zich een steeds grotere plas
rond zijn voeten. Hij zag een paar monniken verbaasd

naar hem kijken en werd rood. Wat zouden ze wel niet denken? Alwin zag het ook en giechelde, wat hem op een boze blik van broeder Ewald kwam te staan.

Toen de terts voorbij was, verlieten de monniken zwijgend de kerk om weer aan het werk te gaan. De drie jongens liepen met hun leermeester achteraan in de rij. Daardoor snapten ze niet meteen wat er aan de hand was toen ze buiten verraste kreten hoorden. Maar toen ze het zonlicht in stapten, kon Pepijn wel door de grond zakken. Drie dikke varkens woelden de kloosterhof om en overal renden biggetjes. Het poortje in het hek van het weitje zwaaide los heen en weer aan zijn leren hengsels. In hun haast waren Storm en hij vergeten het te sluiten!

Twaalf ambachten, dertien ongelukken

Broeder Ewald keek somber naar Pepijn. 'Jouw werk?'
Pepijn durfde hem niet aan te kijken. Hij knikte.
'En het mijne!' zei zijn trouwe vriend Storm.
Hun leermeester zuchtte. 'Zorg dat die varkens terug
in de wei komen, en doe dit keer het hek goed dicht.
Daarna verwacht ik jullie zonder getreuzel in het
klaslokaal.'
Hij beende weg en Alwin haastte zich achter hem aan.

Het vangen van de varkens werd een dolle boel, maar
Pepijn en Storm durfden niet hardop te lachen.
Toen ze de dieren eindelijk te pakken hadden,
herinnerde Pepijn zich opeens iets. 'Ik moet de eieren
nog naar de keukenbroeder brengen!' Benauwd vroeg
hij zich af: 'Zou er nog eentje heel zijn?'
Ze liepen naar de mand, die druipend bij het
kippenhok stond.
Storm telde de gave eieren. 'Zeven,' meldde hij.
Pepijn lachte als een boer met kiespijn. 'Dat is in elk
geval een heilig getal.'
'Ik hoop dat de keukenbroeder er ook zo over denkt,'
zei Storm met een grimas.
'Ik breng ze wel,' zei Pepijn zuchtend. 'Ik heb het zelf

verknoeid. Ga jij maar vast naar de klas’
Terwijl Storm verdween, gooide hij de kapotte eieren op de composthoop. Daarna haalde hij een emmer water uit de put en waste de mand en de rest van de eieren schoon.

‘Is dat alles?’ vroeg de keukenbroeder even later met een frons.

‘Ik ben gestruikeld,’ biechtte Pepijn op.

De broeder rolde dramatisch met zijn ogen. ‘Ach ja, jij. Twaalf ambachten en dertien ongelukken. Jij bent toch degene die in de kruidentuin de selderij uittrok en de brandnetels liet staan? En die de verkeerde paddenstoelen stampte in de apotheek? Die arme broeder Sibold zat drie dagen met diarree op de latrine! En ben jij niet ook de jongen die het bakhuis bijna in brand stak? Wie laat jou nou eieren rapen?’ Hij wuifde Pepijn hoofdschuddend weg.

Pepijn liep somber naar het houten gebouwtje waar broeder Ewald les gaf. Het was waar: hij was een ezel. Alles wat hij deed, liep fout af. Alleen lezen en schrijven kon hij goed. En hij was een kei in teksten onthouden. Hij voelde zich wat vrolijker toen hij dat bedacht. Hij kende grote stukken van de Bijbel uit zijn hoofd. Dat was belangrijk als je missionaris wilde worden, zijn grote droom! Net als zijn grote held

Willibrord, die een eeuw geleden leefde en veel kerken en kloosters had gebouwd. Wat een eer voor God! Willibrord had veel heidenen gedoopt: hij goot water over hun hoofd en maakte het teken van het kruis. Als je je liet dopen, was je christen. Dan mocht je naar de hemel als je doodging.

De Saksen waren na lange oorlogen bekeerd, maar de Friezen nog niet. Er was nog zo veel werk te doen. Pepijn stelde zich voor hoe hij langs de dorpen zou gaan en overal vurig zou preken. Dankzij hem zouden alle Friezen christen willen worden. Pepijn droomde van de lange rij die zich zou vormen. Hij stond klaar met een doopschelp in zijn hand ...

‘Kijk uit!’

Hij botste tegen iemand op. Het was de ziekenbroeder, die twee emmers water over de hof sjuowde. Een golf klotste over zijn blote voeten. ‘N.. neem me niet kwalijk,’ stotterde Pepijn. ‘Ik was aan het dopen.’

De broeder grinnikte. ‘Dan mag je nog wel even oefenen, jongen. Weet je niet dat je dan water over iemands hoofd moet gieten, en niet over zijn tenen? Maar goed, bedankt, nu zijn mijn tenen ook christelijk.’ Terwijl hij hard lachend verder liep, haastte Pepijn zich met een hoofd als vuur naar zijn klas. Bij de deur hoorde hij jongensstemmen een tekst opzeggen:

*De heer is mijn herder
het ontbreekt mij aan niets.*

Het was psalm 23 uit de Bijbel, opgezegd in het Latijn, zoals alle heilige teksten. Pepijn hoorde de stemmen van Storm en Alwin boven de andere uit. Ze aarzelden bij geen enkel woord, want ze kenden alle psalmen vanbuiten. Het waren er 150 en de monniken, die acht keer per dag gingen bidden in het kerkje, zongen er elke keer twee of drie. Zo kwam elke psalm elke week een keer aan de beurt.

*Al gaat mijn weg door een donker dal,
ik vrees geen gevaar ...*

‘... maar ik vrees wel de stok van broeder Ewald,’ mompelde Pepijn. Hij haalde diep adem en duwde de deur open.

Duik in het leven van Pepijn. Geen film of voetbal, maar elke dag bidden en werken. Komt zijn grote droom uit?

Het is het jaar 804. Pepijn is door zijn ouders aan het klooster weggegeven om monnik te worden. In het klooster heeft hij het naar zijn zin. Hij doet zijn best om zo goed mogelijk te bidden en te werken. Toch gaat er van alles mis, want Pepijn zit altijd met zijn gedachten bij zijn droom: hij wil net zo worden als zijn held Willibrord, de bekende missionaris!

Op een dag wordt keizer Karel vlak bij het klooster overvallen en krijgt Pepijn zijn grote kans ...

Duik in de tijd van →

monniken en ridders

NUR 283/282
www.zwijsen.nl

9 789048 739325